РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

Том 9
№ 6 (54)

Листопад – грудень 2024 р.

DOI 10.53672/ej.6.2024

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал
Електронне видання
Засновано у травні 2016 року

2024. Том 9, № 6 (54)

Листопад–грудень 2024 року

Київ · 2024
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.6.2024
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000
Ідентифікатор медіа R40-05509

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08

С89 **Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці** : реферативно-науковий online журнал. — 2024. Т. 9, № 6 (54) (листопад–грудень 2024 р.). — Київ : Видавник Назаров О. А., 2024. — 35 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються

Авторські права на матеріали належать їхнім авторам. Матеріали журналу поширюються на умовах ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства 4.0 Міжнародна» (CC BY 4.0), крім першоджерел рефератів і передрукованих матеріалів, права на які належать їхнім правовласникам.

Редакційні правки, скорочення та зміна назви матеріалу погоджуються з автором до публікації

За достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори

Номер оновлено 06.11.2026: замінено матеріал розділу 3.

© Автори матеріалів, 2024
© Видавник Назаров О. А., 2024

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р., поліграфолог, правознавець. ORCID 0000-0002-3427-1162

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; напрям наукових робіт — психологічні науки. ORCID 0000-0002-8789-278X

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри права факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; напрям наукових робіт — юридичні науки. ORCID 0000-0002-8748-6431

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — фахівець факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, ад'юнкт зі спеціальності 19.00.06 — юридична психологія, здобувач наукового ступеня доктора філософії у галузі юридичної психології. ORCID 0000-0002-6113-7778

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія», полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-7348-4876

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, поліграфолог, заслужений юрист України. ORCID 0000-0002-6135-9952

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, поліграфолог, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-4962-0975

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор, проректор Міжнародного університету, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0002-9163-0555

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік (дійсний член) Академії економічних наук України, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровського державного технічного університету. ORCID 0000-0001-8321-3199

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу, працювала тривалий час на посадах голови секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, головним експертом лабораторії криміналістичних експертиз Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» до 2016 р., стаж експертної роботи з 1978 р. ORCID 0000-0002-0166-4437

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент, підполковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-3814-4037

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, офіцер запасу СБ України. ORCID 0009-0004-5206-5065

Землянська О. В. († 06.07.2020) — д-р психол. наук, професор, професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-6547-2621

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент, завідувачка кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0002-0384-4829

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент, керівник ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт за спеціальностями 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності» та 12.2 «Визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу», суб'єкт оцінки майна та майнових прав, полковник ЗСУ у відставці. ORCID 0000-0003-2394-0225

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного та кримінального права і процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. ORCID 0000-0002-1699-1668

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук, доцент кафедри криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. ORCID 0009-0006-3675-2548

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник Полтавського відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, голова секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України з 2015 р., атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р. ORCID 0000-0002-4097-5449

Лисенко А. Б. — голова професійної громадської організації «Колегія поліграфологів України», директор Комітету з освіти правління громадської професійної організації «Міжнародна асоціація професіоналів в поліграфології» (AIPP, Мексика), експерт-аналітик 1 категорії, поліграфолог, підполковник СБУ в запасі. ORCID 0000-0002-8131-9931

Шаповалов В. О. — головний редактор журналу «Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (2016 р.), старший науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем психологічного вивчення особового складу) Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України (2020 р.), поліграфолог. ORCID 0009-0004-0472-6201

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних, мистецтвознавчих досліджень Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1998 р. ORCID 0009-0007-9784-2253

Савостін О. П. — старший судовий експерт відділу почеркознавчих досліджень лабораторії криміналістичних видів досліджень Одеського науково-дослідного інституту судової експертизи Міністерства юстиції України, психолог — судовий експерт другого кваліфікаційного класу комунальної установи «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1982 р. ORCID 0009-0003-6666-0247

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент. ORCID 0009-0008-2069-1642

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент кафедри психології та педагогічної освіти Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика. ORCID 0009-0004-2947-9251

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0001-9733-8531

Зміст

ПЕРЕДМОВА **6**

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) **9**

1.1. Правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності **14**

Львівський апеляційний суд. **Судова практика.** Суд скасував рішення про стягнення аліментівна повнолітню дитину, яка продовжує навчання **14**

1.2. Судова практика **16**

Рівненський апеляційний суд. **Судова практика.** Апеляційний суд призначив комплексу судову пожежно-технічну та електротехнічну експертизу для правильного вирішення справи **16**

Хмельницький апеляційний суд. **Судова практика.** Заперечення проти позбавлення батьківських прав і посилка сину, з яким не спілкувався 7 років, не свідчить про інтерес батька до дитини – суд **18**

Верховний Суд. **Забезпечення дотримання найкращих** інтересів дитини під час війни: суддя ВП ВС розповіла про реалізацію проєкту щодо спеціалізації суддів у справах сім'ї та дітей **20**

Рівненський апеляційний суд. **Судова практика.** Позивач оспорює батьківство, однак від надання біологічних зразків для проведення призначеної судом генетичної експертизи відмовляється **22**

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ **24**

Судова практика. Додаткові витрати не є додатковим стягненням коштів на утримання дитини **24**

Вперше на запрошення Київської школи професійної медіації і перемовин 15 листопада в 16.30 для українців дієві алгоритми спілкування в освітньому заході на тему: «Як спілкуватися під час війни?», який проводиться волонтерським проектом «Як ти, брате?» **24**

16 листопада в 11.00 для українців освітній захід-Вебінар на тему: «Особливості комунікації з військовими та ветеранами» на запрошення Київської школи професійної медіації і перемовин, який проводиться волонтерським проектом «Як ти, брате?» **24**

Судова практика. Відшкодування судових витрат: наслідки недотримання процесуальних норм при поданні заяви **25**

14 грудня 2024 року в 11.00 за сприяння Київської школи професійної медіації та перемовин, відбудеться Вебінар в сфері кібербезпеки на тему: "Поняття та значення конфіденційності в медіації. Збереження інформації в цифровому просторі" **25**

В мережі Інтернет з'явився малюнок, який підписаний як емблема експертних установ Міністерства юстиції України **25**

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ **27**

Mobi-підлокітники Polygraph (модель 1): технічні характеристики **27**

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ **29**

Передмова

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Що означає «реферативно-науковий журнал»? Це видання, у якому оригінальні наукові статті поєднано з рефератами праць, уже опублікованих деінде. Реферат коротко передає зміст першоджерела, а під його назвою наведено, де і коли працю оприлюднено вперше. Позначка «Реферат» біля матеріалу підказує: повний текст варто прочитати в першоджерелі, а наш журнал допоможе його знайти.[6]

Шановні читачі! Цей номер — запрошення подивитися на право очима психолога й експерта. У випуску 2024. Том 9, № 6 (54) — 6 матеріалів; у центрі уваги: правові позиції Верховного Суду, теорія та історія спеціальних знань, нормативне регулювання експертизи.

> *Із золотого фонду криміналістики. Від 1946 року Леонард Кілер проводив поліграфні перевірки на ядерному об'єкті в Оук-Риджі й опитав усіх 690 працівників підрядника Комісії з атомної енергії, компанії Carbide and Carbon Chemical Co. 1953 року програму згорнули через звинувачення в примусі.*[7]

Судовими експертами не народжуються — ними стають завдяки знанням, практиці й цікавості. Цей номер — добрий початок. Свіжі події — у розділі «Новини журналу».

Редакція журналу

Цифри війни. Війна, яку російська федерація розв'язала проти України, щодня забирає життя. Станом на 31 грудня 2024 р. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні підтвердила загибель 12 456 цивільних осіб, серед них 669 дітей, і поранення 28 382 цивільних осіб, серед них 1 833 дітей. За кожною цифрою — людська доля, і завдання юридичної психології — допомагати правосуддю встановлювати правду про ці злочини.[8]

Кримінальні провадження. За даними Офісу Генерального прокурора, оприлюдненими 20.11.2024, від початку повномасштабного вторгнення зареєстровано близько 143 тисяч воєнних злочинів рф.[9]

Шкода державі та громадянам. За спільною оцінкою Уряду України, Світового банку, Європейської комісії та ООН (RDNA3, оприлюднено 15.02.2024), прямі збитки станом на 31.12.2023 сягнули майже 152 млрд дол. США, а потреби у відновленні й відбудові — 486 млрд дол. США.[10]

Відшкодування і судова експертиза. Реєстр збитків 23.12.2024 оприлюднив форми й правила заяв для 17 категорій — зокрема щодо тяжких тілесних ушкоджень, сексуального насильства, катувань, позбавлення волі, примусової праці, депортації; це категорії, у яких шкода значною мірою психологічна.[11]

Артилеристи 148-ї окремої артилерійської бригади ЗСУ біля гаубиці М777, листопад 2024 р. Фото: АрміяInform, ліцензія CC BY 4.0.[12]

Наслідки удару російської балістичної ракети з касетною бойовою частиною по Сумах увечері 17 листопада 2024 р. Фото: ДСНС України, ліцензія CC BY 4.0.[13]

ПАМ'ЯТІ СУДДІ ЛЮБОВІ ХАРЕЧКО

Любов Костянтинівна Харечко — суддя Чернігівського апеляційного суду. На громадських засадах вона була суддею-спікером суду: представляла суддівський корпус у медіа, виступала на телебаченні (суд очолював Геннадій Салай)[14]. Збори суддів Чернігівського апеляційного суду двічі обирали її секретарем судової палати у цивільних справах: 8 жовтня 2018 р.[15] і повторно, на другий строк, 7 жовтня 2021 р.[16] (обидва рази суд очолював Геннадій Салай[17]); раніше цю посаду вона обіймала в Апеляційному суді Чернігівської області[18]. 3 березня 2022 р. поблизу села Рогощі на Чернігівщині російські військові розстріляли автомобіль, у якому вона разом із сином намагалася евакуюватися. Любов Костянтинівна загинула, її син зазнав поранення[19]. Любов Харечко писала вірші — про війну і мир, про материнство, віру, рідну землю і суддівську долю. 3 березня 2022 р. в кожному номері журналу — один її вірш.

Вірш номера: «Водохреще» (19.01.2015)[20]

Читати вірш «Водохреще» у збірнику (с. 20) | Збірник у Google Диску

Судді — жертви війни. Станом на 31.12.2024 органи судової влади та судові медіа повідомили, що внаслідок збройної агресії російської федерації загинули щонайменше четверо суддів: Любов Харечко (суддя Чернігівського апеляційного суду, 03.03.2022)[19]; Дмитро Константинов (суддя Красноградського районного суду Харківської області, 29.10.2022)[21]; Анатолій Нагорний (голова Веселівського районного суду Запорізької області, загинув на фронті в листопаді 2023 р.)[22]; Леонід Лобойко (суддя Верховного Суду, 28.09.2024)[23]. За даними Державної судової адміністрації, які в травні 2023 р. оприлюднив голова Ради суддів України, загинули семеро суддів і працівників апаратів судів, ще дев'ятеро зазнали поранень; у лавах ЗСУ тоді служили 54 судді[24]. Пам'ятаємо кожного.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — стислий виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію; наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

СЛУЖБОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВИТЯГ ТА РІШЕННЯ № 2785 НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБАЧЕННЯ ТА РАДІОМОВЛЕННЯ ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ ЖУРНАЛУ ЯК СУБ'ЄКТА У СФЕРІ МЕДІА ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО МЕДІА» ПІД НОМЕРОМ ІДЕНТИФІКАТОРА МЕДІА: R40-05509 ВІД 26.09.2024 РОКУ[1]

Національна рада України з питань телебачення та радіомовлення

Службова інформація. Редакційне повідомлення про державну реєстрацію журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» як суб'єкта у сфері медіа відповідно до Закону України «Про медіа». Рішенням Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення від 26.09.2024 № 2785 (протокол № 25) виданню присвоєно ідентифікатор медіа R40-05509; витяг і рішення наведено в матеріалі. Редакція нагадує, що міжнародний номер ISSN 2521-1463 журнал отримав 08.07.2017, а роботу над ним розпочато 2016 року. Також повідомлено, що в грудні 2024 року головного редактора О. А. Назарова відзначено Почесною грамотою Національної школи суддів України за професійну підготовку кадрів для системи правосуддя, і запрошено на базові курси підготовки медіаторів.

Першоджерело: *Рішення Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення від 26.09.2024 № 2785 (протокол № 25) про реєстрацію суб'єкта у сфері медіа (ідентифікатор медіа R40-05509). Реферат оприлюднено в журналі 19.12.2024.*

Повний текст

НАЦІОНАЛЬНА РАДА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ

РІШЕННЯ № 2785

26.09.2024 м. Київ Протокол № 25

Про заяву НАЗАРОВА О. А., м. Київ, щодо реєстрації суб'єкта у сфері онлайн-медіа

Розглянувши заяву НАЗАРОВА ОЛЕГА АНАТОЛІЙОВИЧА, м. Київ, про реєстрацію суб'єкта у сфері онлайн-медіа, керуючись Законом України «Про медіа», Порядком подання до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення заяв щодо реєстрації суб'єктів у сфері медіа, затвердженим рішенням Національної ради від 18.05.2023 № 352 (зі змінами), Національна рада

ВИРІШИЛА:

1. Зареєструвати НАЗАРОВА ОЛЕГА АНАТОЛІЙОВИЧА, м. Київ, суб'єктом у сфері онлайн-медіа.
2. Внести до Реєстру суб'єктів у сфері медіа відомості щодо реєстранта НАЗАРОВА О. А., м. Київ, та присвоїти ідентифікатор у Реєстрі, зазначивши:
   - суб'єкт у сфері онлайн-медіа;
   - ідентифікатор медіа – R40-05509;
   - вид онлайн-медіа – online реферативно-науковий журнал;
   - назва онлайн-медіа – «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» / «Forensic psychological examination. Application of polygraph and special knowledge in legal practice»;
   - для сервісів, що надаються через мережу Інтернет – IP-адреса: 31.131.26.178; доменне ім'я: expertize-journal.org.ua; реєстрант: Назаров Олег Анатолійович; територія надання сервісу: територія України та територія поза межами державного кордону України.
3. Управлінню організаційного та документального забезпечення повідомити НАЗАРОВА О. А., м. Київ, шляхом надсилання цього рішення на поштову та електронну адреси.
4. Виконання цього рішення покласти на управління: ліцензування та реєстрації, частотного регулювання та технічного контролю, організаційного та документального забезпечення, фінансово-економічне, контролю, аналізу та стратегічного розвитку, юридичне.
5. Контроль за виконанням цього рішення покласти на заступника голови Національної ради О. Черниша.

Голова /підпис/ **Ольга ГЕРАСИМ'ЮК**

Відповідальний секретар /підпис/ **Олена НІЦКО**

ВІДДІЛ ПРОТОКОЛЬНО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Згідно з оригіналом
Начальник відділу Вікторія ПОЗНЯК 27.09.2024

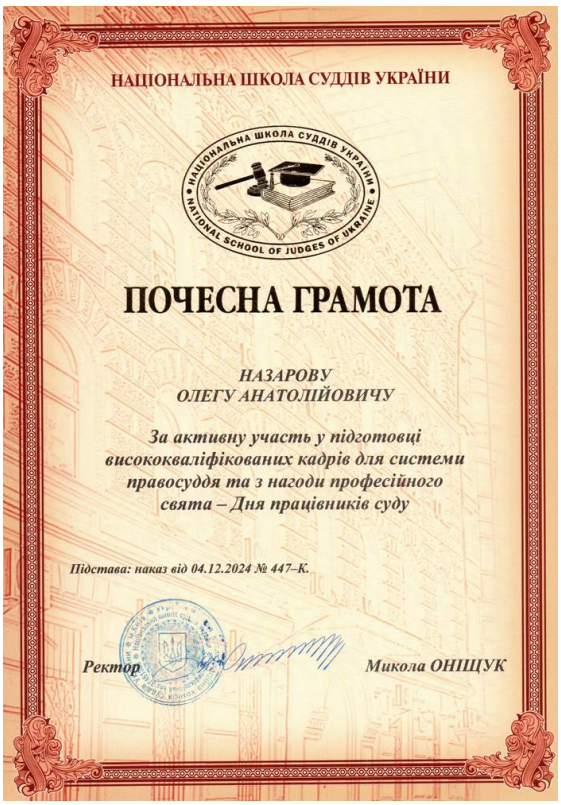
Науковий журнал має міжнародну реєстрацію з 08.07.2017 року, коли журналу вперше було присвоєно міжнародний номер **ISSN 2521-1463**, але вперше українську реєстрацію журнал пройшов лише в 2024 році, а саме 26.09.2024 року в Національній раді України з питань телебачення та радіомовлення, коли журналу було присвоєно ідентифікатора українського медіа: **R40-05509**.

Ці дві дати **08.07.2017** та **26.09.2024 року** є для журналу датами офіційного народження і початком легалізованої роботи, оскільки фактична робота над журналом була запачаткована ще в 2016 році.

Дякуємо вам шановні читачі за увагу до інформації, яка розміщується на сторінках нашого журналу та залишайтеся з нами і надалі!

Рішення **Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення** про реєстрацію журналу як суб'єкта у сфері медіа відповідно до Закону України «Про медіа» під номером ідентифікатора медіа: R40-05509 від 26.09.2024 року (протокол №25) наведено вище.

Крім того, в грудні 2024 року, головного редактора журналу та засновника Київської школи професійної медіації і перемовин кандидата психологічних наук, доцента Назарова Олега Анатолійовича було відзначено високою **відзнакою Національної школи суддів України - "Почесною грамотою"** за професійну підготовку висококваліфікованих кадрів для системи правосуддя. Знання та досвід ним активно впроваджується в роботу журнала та суб'єкта освітньої діяльності з базової підготовки медіаторів, які в Україні вже отримали назву "цивільні судді" оскільки є альтернативним врегулюванням спорів (АВС) людей, юридичних осіб поряд з судовим процесом із використанням медіативних технік та процедур. **Реєстрація на базові курси підготовки медіаторів можлива за посиланням** - https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSd7Gj2Mm7dYbOzKXViQw3TiLPp-ST56X3ZiSsHpI3g1yhQQGA/viewform

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ
NATIONAL SCHOOL OF JUDGES OF UKRAINE

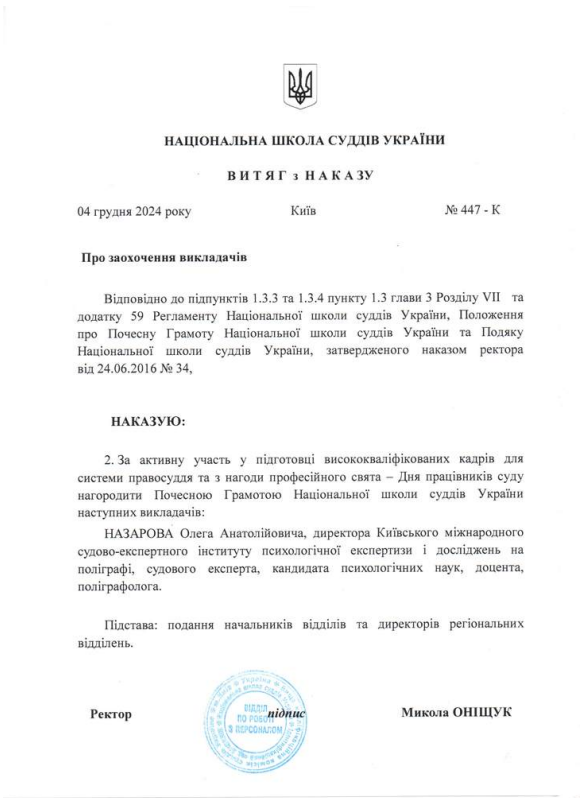
ПОЧЕСНА ГРАМОТА

НАЗАРОВУ
ОЛЕГУ АНАТОЛІЙОВИЧУ

За активну участь у підготовці висококваліфікованих кадрів для системи правосуддя та з нагоди професійного свята – Дня працівників суду

Підстава: наказ від 04.12.2024 № 447–К.

Ректор *Микола ОНІЩУК*

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ

ВИТЯГ з НАКАЗУ

04 грудня 2024 року Київ № 447 - К

Про заохочення викладачів

Відповідно до підпунктів 1.3.3 та 1.3.4 пункту 1.3 глави 3 Розділу VII та додатку 59 Регламенту Національної школи суддів України, Положення про Почесну Грамоту Національної школи суддів України та Подяку Національної школи суддів України, затвердженого наказом ректора від 24.06.2016 № 34,

НАКАЗУЮ:

2. За активну участь у підготовці висококваліфікованих кадрів для системи правосуддя та з нагоди професійного свята – Дня працівників суду нагородити Почесною Грамотою Національної школи суддів України наступних викладачів:

НАЗАРОВА Олега Анатолійовича, директора Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі, судового експерта, кандидата психологічних наук, доцента, поліграфолога.

Підстава: подання начальників відділів та директорів регіональних відділень.

Ректор *підпис* **Микола ОНІЩУК**

До зустрічі на Інтернет-сторінках журналу "Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці"!

References

1. Natsionalna rada Ukrainy z pytan telebachennia ta radiomovlennia. Vytiah ta rishennia № 2785 Natsionalnoi rady Ukrainy z pytan telebachennia ta radiomovlennia pro derzhavnu re-

iestratsiiu zhurnalu yak subiekta u sferi media vidpovidno do Zakonu Ukrainy "Pro media" pid nomerom identyfikatora media: R40-05509 vid 26.09.2024 roku [Extract and Decision No. 2785 of the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting on the State Registration of the Journal as a Media Entity in Accordance with the Law of Ukraine "on Media" Under Media Identifier R40-05509 of 26.09.2024] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 6 (54). URL: https://expertize-journal.org.ua/naukovi-zhurnalisti-vidannya/14150-rishennya-natsionalnoji-radi-ukrajini-z-pitan-telebachennya-ta-radiomovlennya-pro-reestratsiyu-zhurnalu-yak-sub-ekta-u-sferi-media-vidpovidno-do-zakonu-ukrajini-pro-media-pid-identifikatora-media-r40-05509 (onovlena versiia vid 12.03.2025). [in Ukrainian].

1.1. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СУДОВА ПРАКТИКА. СУД СКАСУВАВ РІШЕННЯ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВНА ПОВНОЛІТНЮ ДИТИНУ, ЯКА ПРОДОВЖУЄ НАВЧАННЯ[1]

Львівський апеляційний суд

Реферат. Спір про аліменти на повнолітнього сина-студента розглянув Львівський апеляційний суд (дата і номер справи в матеріалі не наведені). Громадянка Х. просила стягнути з колишнього чоловіка Ц. аліменти на сина 2006 року народження, який досяг повноліття і навчається на платній формі у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Позивачка пояснила, що діти після розірвання шлюбу проживають з нею, а на обох дітей до їх повноліття вже стягуються аліменти за судовим наказом Сихівського районного суду м. Львова, починаючи з 18 липня 2023 року; батько працездатний, має заробітну плату й доходи від підприємницької діяльності, численні об'єкти нерухомості та є засновником юридичних осіб. Вона вимагала 1/5 частки всіх видів доходу щомісяця до завершення сином навчання, але не довше ніж до досягнення ним 23 років. Такі вимоги ґрунтуються на нормі ст. 199 Сімейного кодексу України про обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей, які продовжують навчання і потребують матеріальної допомоги. Сихівський районний суд м. Львова позов задовольнив повністю. В апеляційній скарзі представниця відповідача доводила, що батько постійно перераховує синові кошти на картковий рахунок, а на рахунки обох дітей надійшли суми, достатні для їхніх потреб; син має у власності автомобіль BMW 2016 року випуску, тож здатний себе утримувати; під час поділу майна подружжя матері дісталися дві квартири, три автомобілі та нежитлові приміщення, що приносять дохід від оренди. Колегія суддів з розгляду цивільних справ апеляційну скаргу задовольнила, рішення скасувала й ухвалила нове про відмову в позові. Суд виходив із того, що відповідач спростував перебування повнолітнього сина на утриманні матері, оскільки сам надає йому матеріальну допомогу, тому вимога про стягнення аліментів на користь матері необґрунтована; місцевий суд порушив норми матеріального і процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи. Матеріал корисний юристам і медіаторам у сімейних спорах: він показує, що доказами реальної підтримки дитини-студента та майнового становища сторін можна спростувати позов про аліменти.

Ключові слова: аліменти, утримання повнолітньої дитини, продовження навчання, ст. 199 Сімейного кодексу України, матеріальна допомога, обов'язок батьків, поділ майна подружжя, Львівський апеляційний суд.

Court Practice: The Court Overturned a Decision Awarding Maintenance for an Adult Child Who Continues Education

Lvivskyi apeliatsiinyi sud.

Abstract. Ukrainian family law obliges parents to support adult children who continue their education and therefore need material assistance, but courts must establish whether such a need actually exists. The material reports an appellate case heard by the Lviv Court of Appeal (the date and case

number are not given). A mother sought maintenance from her former husband for their son, born in 2006, who had reached adulthood and was studying on a fee-paying basis at Ivan Franko National University of Lviv. She claimed one fifth of all the father's income monthly until the son completed his studies, but no longer than until he turned 23, arguing that the children lived with her and that the father had a salary, business income, numerous real estate assets and was a founder of legal entities. The Sykhivskyi District Court of Lviv granted the claim in full. On appeal, the father's lawyer argued that he regularly transferred money to the son's card account, that sufficient funds had been paid into both children's accounts, that the son owned a 2016 BMW car and could support himself, and that in the division of matrimonial property the mother had received two flats, three cars and commercial premises producing rental income. The civil chamber of the Lviv Court of Appeal allowed the appeal, set aside the decision and dismissed the claim. It held that the father had disproved that the adult son was maintained by the mother, since he himself provided financial support, so the claim for maintenance in her favour was unfounded, and that the trial court had breached substantive and procedural law. The case shows lawyers and family mediators that evidence of actual support and of the parties' property can defeat a maintenance claim for an adult student.

Keywords: child maintenance, adult child, continuing education, Article 199 of the Family Code of Ukraine, parental obligations, financial support, division of matrimonial property, Lviv Court of Appeal.

Першоджерело: *Львівський апеляційний суд. Суд скасував рішення про стягнення аліментів на повнолітню дитину, яка продовжує навчання. Судова влада України. Реферат оприлюднено в журналі 24.12.2024.*

References

1. Lvivskyi apeliatsiinyi sud. Sudova praktyka. Sud skasuvav rishennia pro stiahnennia alimentivna povnolitniu dytynu, yaka prodovzhuie navchannia [Court Practice: The Court Overturned a Decision Awarding Maintenance for an Adult Child Who Continues Education] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 6 (54). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/14210-sudova-praktika-sud-skasuvav-rishennya-pro-styagnennya-alimentivna-povnolitnyu-ditinu-yaka-prodovzhuye-navchannya (onovlena versiia vid 24.12.2024). [in Ukrainian].

1.2. СУДОВА ПРАКТИКА

СУДОВА ПРАКТИКА. АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД ПРИЗНАЧИВ КОМПЛЕКСУ СУДОВУ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНУ ТА ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНУ ЕКСПЕРТИЗУ ДЛЯ ПРАВИЛЬНОГО ВИРІШЕННЯ СПРАВИ[1]

Рівненський апеляційний суд

Реферат. Справа про відшкодування шкоди від пожежі, яка фактично знищила житловий будинок позивачки, показує, як апеляційний суд виправляє прогалини в доказуванні, допущені на першій інстанції. Місцевий суд стягнув матеріальну шкоду з ПрАТ «Рівненобленерго», і товариство подало апеляційну скаргу, а разом із нею клопотання про призначення комплексної судової пожежно-технічної та електротехнічної експертизи, щоб установити місце виникнення пожежі та її безпосередню причину. Представник позивачки заперечував, посилаючись на акт про пожежу, складений працівниками ДСНС у Рівненській області: ймовірною причиною в ньому названо коротке замикання струмонесучих елементів електричного лічильника, власником якого є відповідач; лічильник установили працівники товариства у 2018 році і відтоді жодного разу не оглядали й не перевіряли. Рівненський апеляційний суд 14 листопада 2024 року у справі № 569/19561/22 (провадження № 22-ц/4815/951/24) клопотання задовольнив. Колегія виходила з принципів змагальності та диспозитивності, норм ч. 1, 2 ст. 1166 Цивільного кодексу України, за якими особа, що завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо доведе відсутність своєї вини, та ч. 1 ст. 103 ЦПК України, що передбачає призначення експертизи, коли для з'ясування обставин потрібні спеціальні знання не у сфері права, а сторони не подали висновків експертів із цих питань. Суд зауважив, що акт ДСНС вказує лише ймовірну причину, рішення не може ґрунтуватися на припущеннях, а відповідно до ст. 78 ЦПК України обставини, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими. Ще однією підставою стало те, що суд першої інстанції не роз'яснив сторонам їхніх процесуальних прав, обов'язків і наслідків вчинення чи невчинення процесуальних дій. Провадження зупинено до отримання результатів експертизи. Для судових експертів і юристів справа демонструє межі доказового значення актів про пожежу та роль комплексної пожежно-технічної й електротехнічної експертизи у спорах про відповідальність енергетичної компанії.

Ключові слова: відшкодування шкоди від пожежі, комплексна судова експертиза, пожежно-технічна експертиза, електротехнічна експертиза, причина пожежі, акт про пожежу, ст. 103 ЦПК України, ст. 1166 ЦК України, Рівненський апеляційний суд.

Court Practice: The Court of Appeal Ordered a Complex Forensic Fire-Technical and Electrical Engineering Examination for the Correct Resolution of the Case

Rivnenskyi apeliatsiinyi sud.

Abstract. Claims for damage caused by fires often turn on the cause of ignition, which a court cannot establish without specialised knowledge. The material reports a decision of the Rivne Court of Appeal of 14 November 2024 in case No. 569/19561/22 (proceedings No. 22-ts/4815/951/24). A local court had ordered the energy company PrJSC Rivneoblenergo to compensate the owner of a house practically destroyed by fire. On appeal, the company asked the court to order a complex forensic fire-tech-

nical and electrical engineering examination to determine where the fire started and what directly caused it. The claimant's representative objected, relying on a report by the State Emergency Service that named a short circuit in the live parts of an electricity meter, owned and installed by the company in 2018 and never inspected since, as the probable cause. The panel granted the request. It referred to the adversarial and dispositive principles of civil procedure, to Article 1166 of the Civil Code of Ukraine, which releases the tortfeasor from liability if it proves the absence of fault, and to Article 103(1) of the Civil Procedure Code, which allows an expert examination where specialised non-legal knowledge is needed and the parties have not submitted expert opinions on the same issues. The court noted that the fire report indicated only a probable cause, that a judgment cannot rest on assumptions and that, under Article 78 of the Code, facts requiring specific means of proof cannot be established by other means. It also found that the trial court had failed to explain the parties' procedural rights and duties. The proceedings were stayed pending the examination. The case shows experts and lawyers the limited evidential value of fire reports and the role of complex expert examination in disputes over an energy company's liability.

Keywords: fire damage compensation, complex forensic examination, fire-technical examination, electrical engineering examination, cause of fire, fire report, Civil Procedure Code of Ukraine, Civil Code of Ukraine, Rivne Court of Appeal.

Першоджерело: *Постанова Рівненського апеляційного суду від 14.11.2024 у справі № 569/19561/22 (провадження № 22-ц/4815/951/24). Реферат оприлюднено в журналі 20.11.2024.*

References

1. Rivnenskyi apeliatsiinyi sud. Sudova praktyka. Apeliatsiinyi sud pryznachyv kompleksu sudovu pozhezhno-tekhnichnu ta elektrotekhnichnu ekspertyzu dlia pravylnoho vyrishennia spravy [Court Practice: The Court of Appeal Ordered a Complex Forensic Fire-Technical and Electrical Engineering Examination for the Correct Resolution of the Case] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 6 (54). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/13862-sudova-praktika-apelyacijnij-sud-priznachiv-kompleksu-sudovu-pozhezhno-tehnichnu-ta-elektro-tehnichnu-ekspertizu-dlya-pravilnogo-virishennya-spravi (onovlena versiia vid 20.11.2024). [in Ukrainian].

СУДОВА ПРАКТИКА. ЗАПЕРЕЧЕННЯ ПРОТИ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ І ПОСИЛКА СИНУ, З ЯКИМ НЕ СПІЛКУВАВСЯ 7 РОКІВ, НЕ СВІДЧИТЬ ПРО ІНТЕРЕС БАТЬКА ДО ДИТИНИ – СУД[1]

Хмельницький апеляційний суд

Реферат. Чи свідчать формальні заперечення батька та посилка, надіслана дитині вже після подання позову, про його інтерес до сина, з яким він не спілкувався понад сім років? На це питання відповів Новоушицький районний суд Хмельницької області, рішення якого оприлюднив Хмельницький апеляційний суд. Мешканка Кам'янець-Подільського району просила позбавити колишнього чоловіка батьківських прав щодо неповнолітнього сина, бо той ухиляється від виконання батьківських обов'язків. Хлопчик народився з вадами здоров'я і потребував постійного лікування, яке оплачували переважно родичі матері, а для оплати операції в Києві вона продала свій ноутбук; батько в грошах відмовив, у жовтні 2017 року подружжя розлучилося. Із двох років син не бачив батька, який знав, де живе дитина, проте не намагався спілкуватися й не допомагав матеріально. Мати вдруге вийшла заміж і разом із чоловіком виховує трьох дітей; акт обстеження засвідчив належні умови та дружні стосунки в сім'ї. Довідки дитячого садка, ліцею й лікарні, а також показання свідків підтвердили, що батько життям і здоров'ям сина не цікавився. Орган опіки та піклування дійшов висновку про недоцільність позбавлення батьківських прав, однак суд визнав цей висновок необґрунтованим: комісія взяла до уваги нічим не підтверджені пояснення батька про перешкоди з боку колишньої дружини і відкинула підтверджені доказами пояснення матері. Відповідач не з'являвся до суду, не намагався побачити сина, присутнього на засіданнях, не фінансував його лікування. Важливим доказом стала вільна бесіда з дитиною в судовому засіданні: хлопець розповів, що про біологічного батька дізнався від мами в третьому класі, ніколи з ним не зустрічався, а татом вважає вітчима. Зважаючи на найкращі інтереси дитини, суд позов задовольнив, зазначивши, що позбавлення батьківських прав не позбавляє батька права на спілкування з дитиною та на позов про поновлення цих прав. Рішення на момент публікації не набрало законної сили. Для психологів, які готують висновки у сімейних спорах, справа показує, як суд оцінює думку дитини, висновок органу опіки та поведінку батька після відкриття провадження.

Ключові слова: позбавлення батьківських прав, ухилення від виконання батьківських обов'язків, найкращі інтереси дитини, висновок органу опіки та піклування, думка дитини, вільна бесіда з дитиною, сімейні спори, Новоушицький районний суд.

Court Practice: Objecting to Deprivation of Parental Rights and Sending a Parcel to a Son with Whom He Had Not Communicated for Seven Years Does Not Show a Father's Interest in the Child, the Court Held

Khmelnytskyi apeliatsiinyi sud.

Abstract. Courts deciding on deprivation of parental rights must distinguish genuine parental interest from formal steps taken only after litigation begins. The material, published by the Khmelnytskyi Court of Appeal, reports a decision of the Novoushytsia District Court of Khmelnytskyi Region. A mother asked the court to deprive her former husband of parental rights in respect of their son, arguing that he evaded his duties. The boy was born with health problems and needed constant treat-

ment, paid for mostly by the mother's relatives; she sold her laptop to pay for his surgery in Kyiv, while the father refused to help. The couple separated in October 2017; the boy had not seen his father since the age of two, and the father had not supported him, although he knew where they lived. The mother remarried and raises three children in a family whose living conditions were assessed as good. Statements from the kindergarten, school and hospital, as well as witnesses, confirmed the father's absence. The guardianship authority considered deprivation inappropriate, but the court found its opinion unfounded, because it relied on the father's unsupported claims that the mother obstructed contact and ignored her documented account. The father did not attend hearings or try to see the boy, who was present in court. In a free conversation with the court, the child said he had learned about his biological father in the third grade, had never met him and regarded his stepfather as his dad. Guided by the child's best interests, the court granted the claim, noting that the father keeps the right to contact and to seek restoration of his rights. The decision had not entered into force. For forensic psychologists, the case shows how courts weigh the child's views, the guardianship opinion and parental conduct.

Keywords: deprivation of parental rights, evasion of parental duties, best interests of the child, guardianship authority opinion, child's views, family disputes, child hearing in court, forensic psychology.

Першоджерело: *Хмельницький апеляційний суд. Заперечення проти позбавлення батьківських прав і посилка сину, з яким не спілкувався 7 років, не свідчить про інтерес батька до дитини – суд. Судова влада України. Реферат оприлюднено в журналі 02.12.2024.*

References

1. Khmelnytskyi apeliatsiinyi sud. Sudova praktyka. Zaperechennia proty pozbavlennia batkivskykh prav i posylka synu, z yakym ne spilkuvavsia 7 rokiv, ne svidchyt pro interes batka do dytyny – sud [Court Practice: Objecting to Deprivation of Parental Rights and Sending a Parcel to a Son with Whom He Had Not Communicated for Seven Years Does Not Show a Father's Interest in the Child, the Court Held] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 6 (54). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/13968-sudova-praktika-zaperechennya-proti-pozbavlennya-batkivskih-prav-i-posilka-sinu-z-yakim-ne-spilkuvavsya-7-rokiv-ne-svidchit-pro-interes-batka-do-ditini-sud (onovlena versiia vid 02.12.2024). [in Ukrainian].

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ НАЙКРАЩИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: СУДДЯ ВП ВС РОЗПОВІЛА ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОЄКТУ ЩОДО СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ СУДДІВ У СПРАВАХ СІМ'Ї ТА ДІТЕЙ[1]

Верховний Суд

Реферат. Інформаційне повідомлення Верховного Суду присвячене виступу судді Великої Палати Верховного Суду Ольги Ступак на форумі «З дитиною, для дитини, заради дитини», де обговорювали захист прав дітей під час війни. Суддя пов'язала зростання навантаження на суди та потребу в кращому доступі до правосуддя з війною, яку росія розпочала проти України ще у 2014 році. За її словами, з'явилися нові категорії справ: про надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, статусу внутрішньо переміщеної особи, дозволу на тимчасовий виїзд дитини в окремі райони Донецької і Луганської областей або до Автономної Республіки Крим. Інші справи не нові, проте набули воєнної специфіки: встановлення факту народження дитини на тимчасово окупованій території, позбавлення батьківських прав того з батьків, хто проживає на таких територіях, стягнення аліментів із цих осіб. Спираючись на Конвенцію ООН про права дитини, О. Ступак наголосила на принципі першочергової уваги до найкращих інтересів дитини і навела оцінку, за якою потенційно кожна третя цивільна справа стосується інтересів дитини. Чинне законодавство не передбачає обов'язкової спеціалізації суддів у сімейних справах щодо дітей (окрім кримінальної юрисдикції), а законопроєкт № 8416 про таку спеціалізацію в місцевих і апеляційних судах відкликано 20 березня 2023 року. Тому Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду став співорганізатором пілотного проєкту запровадження спеціалізації суддів у справах сім'ї та дітей, що реалізується за підтримки Міжвідомчої координаційної ради з питань правосуддя щодо неповнолітніх і Представництва ЮНІСЕФ в Україні. Серед завдань проєкту названо адаптацію судового розгляду до потреб дитини, міжвідомчу взаємодію, підготовку фахівців, які працюють із дітьми, і формування правосуддя, дружнього до дитини. Верховний Суд надає методичну допомогу судам першої та апеляційної інстанцій, хоча в судах із двома-трьома суддями спеціалізацію запровадити практично неможливо. Форум організували БФ «Рідні» і служба у справах дітей Закарпатської ОДА в партнерстві з ЮНІСЕФ. Для судових психологів матеріал окреслює нові категорії справ, у яких знадобляться спеціальні знання про дитину.

Ключові слова: найкращі інтереси дитини, спеціалізація суддів, справи сім'ї та дітей, правосуддя, дружнє до дитини, воєнний стан, Конвенція ООН про права дитини, тимчасово окуповані території, Верховний Суд, ЮНІСЕФ.

Ensuring the Best Interests of the Child During the War: A Judge of the Grand Chamber of the Supreme Court Spoke About the Project on Specialisation of Judges in Family and Child Cases

Verkhovnyi Sud.

Abstract. The full-scale war has changed both the number and the content of court cases concerning children in Ukraine. This information note of the Supreme Court summarises a speech by Olha Stupak, judge of the Grand Chamber of the Supreme Court, at the forum With the Child, for the Child, for the Sake of the Child, which focused on protecting children's rights in wartime. The judge linked the growing caseload to the war that russia started against Ukraine in 2014 and identified new

categories of cases: granting the status of a child affected by hostilities or of an internally displaced person, and authorising a child's temporary travel to certain areas of Donetsk and Luhansk regions or to Crimea. Other cases have acquired wartime features, including establishing the fact of a child's birth in occupied territory, depriving a parent living there of parental rights and recovering maintenance from such persons. Referring to the UN Convention on the Rights of the Child, she stressed the primacy of the child's best interests and noted that potentially every third civil case involves a child. Ukrainian law does not require judges to specialise in family cases concerning children, except in criminal jurisdiction, and draft law No. 8416 on such specialisation was withdrawn on 20 March 2023. The Civil Cassation Court of the Supreme Court therefore co-organised a pilot project, supported by the Interagency Coordination Council on Juvenile Justice and UNICEF, aimed at child-friendly proceedings, specialised judges, interagency cooperation and training of professionals who work with children. The Court provides methodological support to lower courts, although specialisation is hardly feasible in courts with two or three judges. For forensic psychologists, the note maps new case types requiring expertise about children.

Keywords: best interests of the child, specialisation of judges, family and child cases, child-friendly justice, martial law, UN Convention on the Rights of the Child, temporarily occupied territories, Supreme Court, UNICEF.

Першоджерело: *Верховний Суд. Забезпечення дотримання найкращих інтересів дитини під час війни: суддя ВП ВС розповіла про реалізацію проєкту щодо спеціалізації суддів у справах сім'ї та дітей. Судова влада України. Реферат оприлюднено в журналі 03.12.2024.*

References

1. Verkhovnyi Sud. Zabezpechennia dotrymannia naikrashchykh interesiv dytyny pid chas viiny: suddia VP VS rozpovila pro realizatsiiu proiektu shchodo spetsializatsii suddiv u spravakh simi ta ditei [Ensuring the Best Interests of the Child During the War: A Judge of the Grand Chamber of the Supreme Court Spoke About the Project on Specialisation of Judges in Family and Child Cases] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 6 (54). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/13984-zabezpechennya-dotrimannya-najkrashih-interesiv-ditini-pid-chas-vijni-suddya-vp-vs-rozpovila-pro-realizaciyu-proyektu-shodo-specializaciyi-suddiv-u-spravah-sim-yi-ta-ditej (onovlena versiia vid 03.12.2024). [in Ukrainian].

СУДОВА ПРАКТИКА. ПОЗИВАЧ ОСПОРЮЄ БАТЬКІВСТВО, ОДНАК ВІД НАДАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРИЗНАЧЕНОЇ СУДОМ ГЕНЕТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ[1]

Рівненський апеляційний суд

Реферат. Ухилення сторони від участі в судовій експертизі, яку вона сама ініціювала, стало вирішальним у справі про оспорювання батьківства, переглянутій Рівненським апеляційним судом (постанова від 19 грудня 2024 року у справі № 563/67/24, провадження № 22-ц/4815/1428/24). Після розірвання нетривалого шлюбу з позивача Ш. стягнули аліменти на утримання колишньої дружини, після чого він звернувся до суду з вимогою виключити відомості про нього як батька з актового запису про народження дитини. Місцевий суд призначив судову молекулярно-генетичну експертизу й поклав витрати на позивача, проте той, прибувши до експертної установи, відмовився надати генетичний матеріал і заявив, що не оплачуватиме експертизу; повторних клопотань не подавав. Позов відхилили через недоведеність обставин, на які посилався позивач, і недобросовісне використання процесуальних прав. Апеляційний суд залишив рішення без змін, спершись на ч. 1 ст. 136 Сімейного кодексу України, постанову Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3, за якою предметом доказування в таких справах є відсутність кровного споріднення, і рішення ЄСПЛ у справі «Калачова проти росії» від 7 травня 2009 року (заява № 3451/05) про ДНК-тест як єдиний науковий метод точного встановлення батьківства, доказова цінність якого суттєво переважає інші докази. Водночас висновок генетичної експертизи оцінюється за ч. 2, 3 ст. 89 ЦПК України і не має для суду заздалегідь встановленої сили. Ключовою стала ч. 1 ст. 109 ЦПК України: у разі ухилення учасника справи від участі в експертизі, без якої її провести неможливо, суд може визнати факт, для з'ясування якого її призначено, або відмовити в його визнанні. Суд підкреслив імперативний характер цієї процесуальної санкції та потребу встановити умисність ухилення, послався на постанову Верховного Суду від 19 жовтня 2022 року у справі № 686/3582/16-ц і констатував, що жодного доказу на підтвердження позовних вимог не надано. Для судових експертів і юристів справа показує процесуальні наслідки відмови від надання біологічних зразків і межі доказового значення ДНК-експертизи.

Ключові слова: оспорювання батьківства, судова молекулярно-генетична експертиза, ДНК-тест, ухилення від участі в експертизі, ст. 109 ЦПК України, оцінка висновку експерта, практика ЄСПЛ, Рівненський апеляційний суд.

Court Practice: A Claimant Contests Paternity but Refuses to Provide Biological Samples for the Genetic Examination Ordered by the Court

Rivnenskyi apeliatsiinyi sud.

Abstract. Paternity disputes are now resolved mainly on the basis of DNA evidence, which makes a party's refusal to take part in a genetic examination procedurally decisive. The material reports the ruling of the Rivne Court of Appeal of 19 December 2024 in case No. 563/67/24 (proceedings No. 22-ts/4815/1428/24). After a short marriage ended and he was ordered to pay maintenance to his former wife, the claimant sought to have his name removed as the father from the child's birth record. The trial court ordered a forensic molecular genetic examination at his expense, but he came to the ex-

pert institution, refused to provide genetic material, declared that he would not pay for the examination and never renewed his request. His claim was dismissed as unproven and as an abuse of procedural rights. The court of appeal upheld that decision with reference to Article 136(1) of the Family Code of Ukraine, a 2006 resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine defining the absence of blood relationship as the subject of proof, and the European Court of Human Rights judgment in Kalacheva v. russia (2009), which describes DNA testing as the only scientific method for accurately establishing paternity. The genetic expert opinion is nevertheless assessed under Article 89 of the Civil Procedure Code and has no predetermined force. Decisive weight was given to Article 109(1) of the Code, under which a court may recognise or refuse to recognise the fact for which an examination was ordered if a party evades participation, provided the evasion is intentional; the court also relied on a Supreme Court ruling of 19 October 2022. For forensic experts and lawyers, the case illustrates the procedural consequences of refusing to provide biological samples and the limits of DNA evidence.

Keywords: contesting paternity, forensic molecular genetic examination, DNA testing, evasion of expert examination, Article 109 of the Civil Procedure Code of Ukraine, evaluation of expert opinion, European Court of Human Rights, Rivne Court of Appeal.

Першоджерело: *Постанова Рівненського апеляційного суду від 19.12.2024 у справі № 563/67/24 (провадження № 22-ц/4815/1428/24). Реферат оприлюднено в журналі 26.12.2024.*

References

1. Rivnenskyi apeliatsiinyi sud. Sudova praktyka. Pozyvach osporiuie batkivstvo, odnak vid nadannia biolohichnykh zrazkiv dlia provedennia pryznachenoi sudom henetychnoi ekspertyzy vidmovliaietsia [Court Practice: A Claimant Contests Paternity but Refuses to Provide Biological Samples for the Genetic Examination Ordered by the Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 6 (54). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/14229-sudova-praktika-pozivach-osporyuye-batkivstvo-odnak-vid-nadannya-biologichnih-zrazkiv-dlya-provedennya-priznachenoyi-sudom-genetichnoyi-ekspertizi-vidmovlyayetsya (onovlena versiia vid 26.12.2024). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ

Судова практика. Додаткові витрати не є додатковим стягненням коштів на утримання дитини[1]

11.11.2024

Короткий зміст. Рівненський апеляційний суд постановою від 7 листопада 2024 року у справі № 569/23795/23 частково задовольнив скаргу матері, яка вимагала від колишнього чоловіка щомісячної участі в додаткових витратах на лікування малолітньої дитини. Батько, що вже сплачував аліменти, посилався на новий шлюб, іншу дитину й навчання. Суд застосував статті 141 і 185 СК України та позицію Верховного Суду України від 16 грудня 2009 року: участь у додаткових витратах є обов'язком, не залежить від сплати аліментів і не допускає повного звільнення. Стягнуто щомісячну суму, меншу від заявленої.

Вперше на запрошення Київської школи професійної медіації і перемовин 15 листопада в 16.30 для українців дієві алгоритми спілкування в освітньому заході на тему: «Як спілкуватися під час війни?», який проводиться волонтерським проектом «Як ти, брате?»[2]

15.11.2024

Короткий зміст. Київська школа професійної медіації і перемовин запросила волонтерський проєкт «Як ти, брате?» провести 15 листопада 2024 року о 16:30 безкоштовний вебінар «Як спілкуватися під час війни?». Лекторка Олександра Судак мала розповісти про труднощі спілкування у воєнний час, вплив соціалізації на психологічний стан і здатність до одужання, «кишенькові посібники» для людей без психологічної підготовки та алгоритми розмови з тими, хто пережив травму чи втрату, з дітьми, військовими й ветеранами. Участь — за заявкою в гугл-формі.

16 листопада в 11.00 для українців освітній захід-Вебінар на тему: «Особливості комунікації з військовими та ветеранами» на запрошення Київської школи професійної медіації і перемовин, який проводиться волонтерським проектом «Як ти, брате?»[3]

16.11.2024

Короткий зміст. На запрошення Київської школи професійної медіації і перемовин волонтерський проєкт «Як ти, брате?» анонсував на 16 листопада 2024 року об 11:00 безкоштовний вебінар «Особливості комунікації з військовими та ветеранами». Лекторка Марина Дудукалова, сертифікована лекторка проєкту, засновниця клубу й дитячого табору «Світло» та мати військовослужбовця, мала розглянути етикет спілкування з військовими й ветеранами, алгоритм взаємодії під час клієнтського обслуговування, типові та складні ситуації. Для участі потрібно заповнити гугл-форму.

Судова практика. Відшкодування судових витрат: наслідки недотримання процесуальних норм при поданні заяви[4]

27.11.2024

Короткий зміст. Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду постановою від 7 листопада 2024 року у справі № 906/835/23 скасував додаткове рішення про стягнення витрат на професійну правничу допомогу. Позивач не навів попереднього розрахунку витрат у першій заяві по суті спору, не заявив про їх розподіл до закінчення судових дебатів і не подав вчасно договору про правничу допомогу. Суд нагадав обов'язки сторони за статтями 124, 126, 129 ГПК України: незаявлення про розподіл витрат тягне відмову, а неподання доказів їх розміру — залишення заяви без розгляду.

14 грудня 2024 року в 11.00 за сприяння Київської школи професійної медіації та перемовин, відбудеться Вебінар в сфері кібербезпеки на тему: "Поняття та значення конфіденційності в медіації. Збереження інформації в цифровому просторі"[5]

14.12.2024

Короткий зміст. 14 грудня 2024 року об 11:00 за сприяння Київської школи професійної медіації і перемовин заплановано безкоштовний вебінар «Поняття та значення конфіденційності в медіації. Збереження інформації в цифровому просторі». Лектор Олександр Урденко, доктор філософії в галузі економіки й аудитор зі стандарту ISO 27001, у 2005–2011 роках був атестованим судовим експертом КНДІСЕ з дослідження комп'ютерної техніки та програмних продуктів. У програмі: конфіденційність у медіації, причини загроз інформаційній безпеці, ризики мережевих з'єднань і месенджерів, інформаційна гігієна. Потрібна попередня реєстрація.

В мережі Інтернет з'явився малюнок, який підписаний як емблема експертних установ Міністерства юстиції України[6]

18.12.2024

Короткий зміст. У мережі Інтернет поширено зображення, підписане як емблема експертних установ Міністерства юстиції України: щит із розкритою книгою, терезами правосуддя, відбитком пальця й написом «Судова експертиза», над ним — назва міністерства і два герби України. Редакція звертає увагу, що наказу Мін'юсту про затвердження емблеми немає, а в Координаційній раді з проблем судової експертизи та збірнику «Криміналістика та судова експертиза» її не обговорювали. Зображення вже використовують сайти КНДІСЕ та ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»; чи стосується воно експертів поза державними установами, невідомо.

References

1. Sudova praktyka. Dodatkovi vytraty ne ye dodatkovym stiahnenniam koshtiv na utrymannia dytyny [Case Law. Additional Expenses Are Not an Additional Recovery of Child Maintenance]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 11 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/13785-sudova-praktika-dodatkovi-vitrati-ne-ye-dodatkovim-styagnennyam-koshtiv-na-utrimannya-ditini (onovlena versiia vid 11.11.2024). [in Ukrainian].

2. Vpershe na zaproshennia Kyivskoi shkoly profesiinoi mediatsii i peremovyn 15 lystopada v 16.30 dlia ukraintsiv diievi alhorytmy spilkuvannia v osvitnomu zakhodi na temu: "Yak spilkuvatysia pid chas viiny?", yakyi provodytsia volonterskym proektom "Yak ty, brate?" [For the First Time, at the Invitation of the Kyiv School of Professional Mediation and Negotiations, on 15 November at 16:30 Effective Communication Algorithms for Ukrainians in the Educational Event "How to Communicate During the War?", Conducted by the Volunteer Project "How Are You, Brother?"]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 15 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=13823 (onovlena versiia vid 15.11.2024). [in Ukrainian].

3. 16 lystopada v 11.00 dlia ukraintsiv osvitnii zakhid-Vebinar na temu: "Osoblyvosti komunikatsii z viiskovymy ta veteranamy" na zaproshennia Kyivskoi shkoly profesiinoi mediatsii i peremovyn, yakyi provodytsia volonterskym proektom "Yak ty, brate?" [On 16 November at 11:00, an Educational Webinar for Ukrainians on "Features of Communication with Military Personnel and Veterans" at the Invitation of the Kyiv School of Professional Mediation and Negotiations, Conducted by the Volunteer Project "How Are You, Brother?"]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 16 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=13833 (onovlena versiia vid 16.11.2024). [in Ukrainian].

4. Sudova praktyka. Vidshkoduvannia sudovykh vytrat: naslidky nedotrymannia protsesualnykh norm pry podanni zaiavy [Case Law. Reimbursement of Court Costs: Consequences of Non-Compliance with Procedural Rules When Filing an Application]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 27 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=13933 (onovlena versiia vid 27.11.2024). [in Ukrainian].

5. 14 hrudnia 2024 roku v 11.00 za spryiannia Kyivskoi shkoly profesiinoi mediatsii ta peremovyn, vidbudetsia Vebinar v sferi kiberbezpeky na temu: "Poniattia ta znachennia konfidentsiinosti v mediatsii. Zberezhennia informatsii v tsyfrovomu prostori" [On 14 December 2024 at 11:00, with the Assistance of the Kyiv School of Professional Mediation and Negotiations, a Cybersecurity Webinar Will Be Held on "the Concept and Significance of Confidentiality in Mediation. Preserving Information in the Digital Space"]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 14 hrud. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=14096 (onovlena versiia vid 14.12.2024). [in Ukrainian].

6. V merezhi Internet ziavyvsia maliunok, yakyi pidpysanyi yak emblema ekspertnykh ustanov Ministerstva yustytsii Ukrainy [An Image Labelled as the Emblem of the Forensic Institutions of the Ministry of Justice of Ukraine Has Appeared on the Internet]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 18 hrud. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/14144-rozroblena-emblema-ekspertnikh-ustanov-ministerstva-yustitsiji-ukrajini (onovlena versiia vid 19.12.2024). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ

ОБЛАДНАННЯ

Mobi-підлокітники Polygraph (модель 1): технічні характеристики

Mobi-підлокітники Polygraph модель 1 — портативна комплектуюча частина меблів для сидіння, що дозволяє поліграфологу провести якісне дослідження на звичайному офісному стільці ISO.

Підлокітники встановлюють за допомогою спеціальних кріплень у бокові отвори металевої рами офісного стільця. Загальна вага виробу — до 3,5 кілограма; підлокітники витримують навантаження до 20 кілограмів, а металева рама стільця — до 120 кілограмів [1].

Mobi-підлокітники Polygraph (модель 1) [1]

Матеріали виробу мають сертифікати відповідності й висновки санітарно-епідеміологічної експертизи, тож устаткування придатне для тривалої професійної роботи [1].

References

1. Krislo polihrafoloha: Mobi-pidlokitnyky Polygraph model 1 peretvoriuiut ofisnyi stilets ISO v profesiine krislo polihrafoloha (polihrafolohichne krislo) - naideshevshyi ta yakisnyi zastosunok dlia polihrafolohiv [Polygraph Examiner's Chair: Mobi Polygraph Armrests Model 1 Turn an ISO Office Chair into a Professional Polygraph Chair, the Least Expensive High-Quality Solution for Polygraph Examiners]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa

i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 15 zhovt. URL: https://expertize-journal.org.ua/ustatkuvannya-dlya-poligrafa/7506-krislo-poligrafologa-mobi-pidlokitniki-polygraph-model-1-peretvoryuyut-ofisnij-stilets-iso-v-profesijne-krislo-poligrafologa-poligrafologichne-krislo (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ

В ІНТЕРНЕТІ

Пошукові запити зі словом «експертиза», які найчастіше вводили користувачі Google в Україні у листопаді–грудні 2024 р. — у період виходу цього номера[25]:

№	Запит	Індекс
1	судова експертиза	100
2	кпк	39
3	судово медична експертиза	36
4	судово-медична експертиза	33
5	експертиза проектної документації	20
6	почеркознавча експертиза	19
7	трасологічна експертиза	5

Індекс популярності Google Trends: 100 — найчастіший запит періоду, решта — у відсотках від нього. Абсолютної кількості пошуків Google не оприлюднює.

У ЖУРНАЛІ

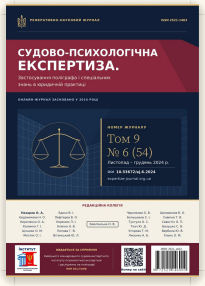
Матеріали цього номера, які читачі відкривали найчастіше, — кількість переглядів їхніх сторінок на сайті журналу станом на 06.11.2026:

№	Матеріал	Переглядів
1	В мережі Інтернет з'явився малюнок, який підписаний як емблема експертних установ Міністерства юстиції України	1 582
2	14 грудня 2024 року в 11.00 за сприяння Київської школи професійної медіації та перемовин, відбудеться Вебінар в сфері кібербезпеки на тему: "Поняття та значення конфіденційності в медіації. Збереження інформації в цифровому просторі"	1 448
3	Mobi-підлокітники Polygraph (модель 1): технічні характеристики	1 341
4	Судова практика. Відшкодування судових витрат: наслідки недотримання процесуальних норм при поданні заяви	1 228
5	Вперше на запрошення Київської школи професійної медіації і перемовин 15 листопада в 16.30 для українців дієві алгоритми спілкування в освітньому заході на тему: «Як спілкуватися під час війни?», який проводиться волонтерським проектом «Як ти, брате?»	1 157

Лічильник сайту журналу рахує всі відкриття сторінки матеріалу від дня її оприлюднення. Перегляди саме за період виходу номера журнал фіксує з листопада 2026 р.

Станьте автором журналу. Редакція приймає статті науковців, судових експертів, адвокатів, психологів і здобувачів наукових ступенів з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез див. у розділі «Вимоги до оформлення»[26].

Потрібен судовий експерт? Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією. Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[27] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

Як цитувати номер

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферативно-науковий online журнал. 2024. Т. 9, № 6 (54). 35 с. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2024. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera/19780-2024-6-59.

Номер оновлено 06.11.2026: замінено матеріал розділу 3.

References

1. Pro metu stvorennia Internet-vydannia [On the Purpose of Creating the Online Publication]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-celyah (onovlena versiia vid 29.06.2022). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kiev International Forensic Expert Institute of Psychological Expertise and Researchs on Polygraph, LLC] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

4. Redaktsiina kolehiia [Editorial Board]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/redaktsijna-kolegiya (onovlena versiia vid 09.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Spe-

cial Knowledge in Legal Practice]. 2024. Vol. 9, No. 6 (54). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2024. [in Ukrainian].

6. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. The Polygraph and Lie Detection (2003), Appendix E: Historical Notes on the Modern Polygraph. National Academies Press. URL: https://www.nationalacademies.org/read/10420/chapter/16 (data zvernennia: 04.11.2026).

8. HRMMU/OHCHR, "Ukraine: Protection of civilians in armed conflict — December 2024 update" (datovano 09.01.2025). URL: https://ukraine.ohchr.org/sites/default/files/2025-01/Ukraine%20-%20protection%20of%20civilians%20in%20armed%20conflict%20%28December%20%202024%29_ENG_1.pdf (data zvernennia: 04.11.2026).

9. Ponad 140 tysiach rosiiskykh voiennykh zlochyniv zafiksuvaly v Ukraini za chas povnomasshtabnoi viiny [Over 140,000 Russian War Crimes Recorded in Ukraine During the Full-Scale War]. Detektor media. 2024. 20 lystop. URL: https://detector.media/infospace/article/234976/2024-11-20-ponad-140-tysyach-rosiyskykh-voiennykh-zlochyniv-zafiksuvaly-v-ukraini-za-chas-povnomasshtabnoi-viyny/ (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

10. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. World Bank : press release. 2024. 15 Feb. URL: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released (data zvernennia: 08.11.2026).

11. Claim Forms and Rules for the Majority of Categories of Claims Now Published by the Register of Damage for Ukraine. Register of Damage for Ukraine. 2024. 23 Dec. URL: https://rd4u.coe.int/en/-/claim-forms-and-rules-for-the-majority-of-categories-of-claims-now-published-by-the-register-of-damage-for-ukraine (data zvernennia: 08.11.2026).

12. ArmiiaInform. Artylerysty 148-yi okremoi artyleriiskoi bryhady ZSU bilia haubytsi M777, lystopad 2024 r [Gunners of the 148Th Separate Artillery Brigade of the Armed Forces of Ukraine Near an M777 Howitzer, November 2024] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:UA_148th_bde_M777_howitzer_02.jpg (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

13. DSNS Ukrainy. Naslidky udaru rosiiskoi balistychnoi rakety z kasetnoiu boiovoiu chastynoiu po Sumakh uvecheri 17 lystopada 2024 r [Destruction in Sumy After a Russian Ballistic Missile Strike with a Cluster Warhead on the Evening of 17 November 2024] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Destructions_in_Sumy_after_Russian_attack,_2024-11-17_(03).webp (data zvernennia: 09.11.2026). [in Ukrainian].

14. Chotyry roky pravosuddia v umovakh viiny — chernihivska suddia Liubov Kharechko bula rozstriliana rosiiskymy viiskovymy [Four Years of Justice in Wartime: Chernihiv Judge Liubov Kharechko Was Shot Dead by Russian Soldiers]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2026. 24 liut. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/cotiri-roki-pravosudda-v-umovah-vijni-cernigivska-

sudda-lubov-harecko-bula-rozstrilana-rosijskimi-vijskovimi (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

15. Vytiah z protokolu zahalnykh zboriv suddiv Chernihivskoho apeliatsiinoho sudu vid 08 zhovtnia 2018 roku [Extract from the Minutes of the General Meeting of Judges of the Chernihiv Court of Appeal of 8 October 2018]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/inshe/1/protokol08 (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

16. Obrano zastupnyka holovy sudu ta sekretariv sudovykh palat [Deputy Chief Judge and Secretaries of the Judicial Chambers Elected]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. 2021. 7 zhovt. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/pres-centr/general/1191100/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

17. U Chernihivskomu AS zminyvsia holova [The Chief Judge of the Chernihiv Court of Appeal Has Changed]. Zakon i Biznes. 2024. 25 zhovt. URL: https://zib.com.ua/ua/163820.html (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

18. Uzahalnennia sudovoi praktyky [Generalisation of Case Law] / sekretar sudovoi palaty u tsyvilnykh spravakh L. K. Kharechko. Apeliatsiinyi sud Chernihivskoi oblasti : ofitsiinyi vebsait. 2018. 3 trav. URL: https://cna.court.gov.ua/sud2590/5864/477027/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

19. Suddiu z Chernihova vbyly pry sprobi evakuatsii [Judge from Chernihiv Killed While Trying to Evacuate]. Sudovyi reporter : vebsait. 2022. 4 berez. URL: https://sudreporter.org/suddyu-z-chernigova-vbyly-pry-sprobi-evakuacziyi/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

20. Kharechko L. K. Moi virshi — tse kryk dushi [My Poems Are the Cry of the Soul] : zbirnyk poezii / Liubov Kharechko. Chernihiv : [s. n.], 2026. 56 s. : il., fot. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2026.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/books/19828-kharechko-moi-virshi-tse-kryk-dushi (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

21. Spivchuttia [Condolences] : [u zviazku iz zahybelliu suddi Krasnohradskoho raionnoho sudu Kharkivskoi oblasti D. S. Konstantynova]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2022. 30 zhovt. URL: https://court.gov.ua/archive/1339620/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

22. Zakhyshchaiuchy Ukrainu, zahynuv holova Veselivskoho raionnoho sudu Zaporizkoi oblasti Anatolii Nahornyi [Anatolii Nahornyi, Head of the Vesele District Court of Zaporizhzhia Region, Killed Defending Ukraine]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2023. 26 lystop. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/zahisauci-ukrainu-zaginuv-golova-veselivskogo-rajonnogo-sudu-zaporizkoi-oblasti-anatolij-nagornij (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

23. Vyshcha rada pravosuddia vyslovliuie shchyre spivchuttia z pryvodu smerti suddi Verkhovnoho Sudu Leonida Loboika [The High Council of Justice Expresses Sincere Condolences on the Death of Supreme Court Judge Leonid Loboiko]. Vyshcha rada pravosuddia : ofitsiinyi vebsait. 2024. 28 veres. URL: https://hcj.gov.ua/news/vyshcha-rada-pravosuddya-vyslovlyuye-shchyre-spivchuttya-z-pryvodu-smerti-suddi-verhovnogo-sudu (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

24. Holova RSU — pro robotu sudiv pid chas viiny, konkurs do VKKS, spravy shchodo voiennykh zlochyniv ta suddiv na fronti [Head of the Council of Judges of Ukraine on the Work of Courts in Wartime, the Competition to the HQCJ, War Crimes Cases and Judges at the Front]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2023. 8 trav. URL: https://court.gov.ua/press/news/1419134 (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

25. Google Trends : poshukovyi termin «ekspertyza», Ukraina, 01.11.2024–31.12.2024 [Google Trends: Search Term “ekspertyza”, Ukraine, 01.11.2024–31.12.2024]. URL: https://

trends.google.com/trends/explore?date=2024-11-01%202024-12-31&geo=UA&q=%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0&hl=uk (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

26. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

27. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (onovlena versiia vid 28.10.2023). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785); префікс DOI 10.53672 (Crossref).

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі»; міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08.

Галузь: юридичні, психологічні науки. Періодичність: 1 раз на два місяці. Мови видання: українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал засновано у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим на базі інформаційно-правового вебсайту з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній практиці. Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Реєстр суб'єктів у сфері медіа; Google Scholar; ISSN International Centre — ISSN Portal; Crossref; Scilit (MDPI); Відкритий український індекс цитувань (OUCI, ДНТБ України); ICI World of Journals (Index Copernicus, паспорт журналу); Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ); Polska Bibliografia Naukowa (PBN). Інші каталоги: ResearchBib.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62. Засновник — видавець: тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net. Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна (yevdokymova@ukr.net); д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович (alankir23@ukr.net). Сайт: expertize-journal.org.ua; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

2024. Том 9, № 6 (54)
листопад–грудень 2024 року

Реферативно-науковий online журнал

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 35 с.

DOI 10.53672/ej.6.2024. Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua